

Inventering av stora rovdjur i Gävleborgs län 2013/2014

Länsstyrelsen
Gävleborg

Inventering av stora rovdjur i Gävleborgs län 2013/2014

Länsstyrelsen
Gävleborg

Författare: Hans Nordin och Sofia Ageheim **Kartor:** Göran Vesslén
Omslagsbild: Illustration av Jonas Lundin

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning.....	7
Bakgrund	7
Organisation och ansvarsfördelning.....	7
Inventeringsmetodik	8
Dokumentation.....	9
Uppskattning av antalet individer	9
Inventeringsförhållanden vintern 2013/2014.....	10
Resultat från lodjursinventeringen	11
Familjegrupper	11
Känd dödlighet 2013	12
Lodjursstammens utveckling.....	12
Resultat från varginventeringen.....	13
Revir.....	13
Övrig vargförekomst.....	15
Känd dödlighet 2013	15
Vargstammens utveckling	15
Resultat från kungsörnsinventeringen	16
Revir och lyckade häckningar	16
Känd dödlighet 2013	16
Kungsörnspopulationens utveckling	16
Bedömning av björnpopulationen	17
Uppskattning av antal björnar.....	17
Känd dödlighet 2013	17
Björnstammens utveckling.....	17
Bedömning av järvpopulationen	18
Dokumenterade observationer	18
Känd dödlighet 2013	18
Järvstammens utveckling	18
Bilaga 1: Ordlista.....	19
Bilaga 2: Familjegrupper av lodjur – resultat före granskning	20

Sammanfattning

Länsstyrelsen ansvarar för att årliga rovdjursinventeringar genomförs i Gävleborgs län. Syftet är att övervaka rovdjursstammarnas storlek, utbredning, genetiska status och hur stammarna utvecklas över tiden.

I den här rapporten redovisas resultaten från inventeringar av lodjur, varg och kungsörn, samt länsstyrelsens bedömning av förekomsten av björn och järv i Gävleborg under inventerings säsongen 2013/2014.

Vid lodjursinventeringen 2013/2014 kvalitetssäkrades 15 familjegrupper, det vill säga 15 honor som fött ungar 2013. Lodjursstammen i Gävleborg kan därmed uppskattas till cirka 83 individer vintern 2013/2014. Tre av familjegrupperna delades med angränsande län.

Gävleborg berördes av åtta vargrevir vintern 2013/2014: Haverö/Prästskogen, Naggen, Kukumäki, Sjösveden, Korså, Lingbo, Åmot/Ockelbo och Glamsen. I tre av reviren – Kukumäki, Sjösveden och Korså – bekräftades att föryngring skett våren 2013. Utifrån inventeringsresultatet kan länets vargpopulation vintern 2013/2014 uppskattas till cirka 30 vargar.

Ingen inventering av björn har genomförts denna säsong. Länsstyrelsen bedömer att björnstammens storlek och spridning i länet sannolikt överensstämmer med resultatet från 2012 års spillningsinventering. Björnstammen uppskattades då till cirka 380 individer i Gävleborgs län.

Ingen riktad järvinventering har gjorts i länet de senaste åren, men järvspår dokumenteras av länsstyrelsen under lodjurs- och varginventeringen. Vintern 2013/2014 observerades järv och järvspår framför allt i länets nordliga och nordvästra delar.

Vid inventeringen av kungsörn i Gävleborg 2013 konstaterades totalt 21 revir, varav 5 hade lyckade häckningar. Storleken på länets fasta kungsörnspopulation 2013 uppskattas till 50-60 individer.

Inventeringarna av lo och varg utfördes av länsstyrelsens personal, medan kungsörn inventerades av Kungsörnsgruppen Gävleborg, på uppdrag av länsstyrelsen. Allmänhetens rapportering av rovdjursobservationer har varit till stor hjälp i arbetet med att göra så bra inventeringar som möjligt utifrån de resurser som finns.

Inledning

Länsstyrelsen genomför årligen rovdjursinventeringar i Gävleborgs län. Syftet är att övervaka rovdjursstammarnas storlek, utbredning, genetiska status och utveckling över tiden. Kunskapen om rovdjursstammarna utgör ett viktigt underlag i arbetet med att genomföra rovdjurspolitiken och förvalta rovdjuren utifrån uppsatta nationella och regionala mål. Resultaten utgör även underlag till internationell rapportering, exempelvis till EU-kommissionen. För länsstyrelsen används inventeringsresultaten bland annat som underlag vid beslut om licens- och skydds jakt på rovdjur, fördelning av bidrag till rovdjursavvisande stängsel, bedömning av effekter av skadeförebyggande åtgärder och som källa för information till alla i samhället som är intresserade av stora rovdjur. Kunskap om rovdjursstammarnas utveckling är också av betydelse vid förvaltningen av älg och andra viltarter i länet. I samband med inventeringsarbetet bedrivs också tillsyn med syfte att förebygga faunakriminalitet.

Rapporten inleds med en bakgrund om hur rovdjursinventeringarna organiseras och genomförs. Därefter presenteras resultaten från länsstyrelsens inventeringar av lodjur och varg, resultat från Kungsörnsgruppens inventering av kungsörn samt länsstyrelsens bedömning av björn- och järvförekomsten i länet.

Som bilaga finns en ordlista med vanliga inventeringstermer.

Bakgrund

Organisation och ansvarsfördelning

Länsstyrelserna i Sverige har ansvar för inventering av stora rovdjur inom respektive län. För varg, järv, lo och kungsörn ska länsstyrelsen varje år undersöka antalet föryngringar i länet. För björn ska Naturvårdsverket ansvara för att en beståndsuppskattning görs minst var femte år. Detta enligt förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

Inventeringsarbetet regleras dels av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn, dels av instruktioner och faktablad inom Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige. Ett centralt mål är att inventeringsresultaten ska vara direkt jämförbara mellan år och mellan län.

Länsstyrelsens inventeringsarbete omfattar ansvar för planering, genomförande, dokumentation, sammanställning och utvärdering samt registrering av resultaten i den svensk-norska databasen Rovbase, som tillhandahålls av Naturvårdsverket och norska Miljødirektoratet.

Lodjurs- och varginventeringarna 2013/2014 genomfördes av länsstyrelsens fältpersonal. Allmänheten spelade en viktig roll i inventeringsarbetet genom att bidra med rapporter om spår-, syn- och hörobservationer till länsstyrelsen, vanligtvis genom hemsidorna rovobs.se och skandobs.se. Rapporteringen är betydande för länsstyrelsens arbete med att göra så bra inventeringar som möjligt utifrån befintliga resurser. Länsstyrelsens fältpersonal följer upp alla inrapporterade observationer och kvalitetssäkrar ett urval av dessa i fält.

Kungsörnsinventeringen genomfördes av Kungsörnsgruppen, som har bildats av Gävleborgs läns ornitologiska förening (GLOF) i samråd med länsstyrelsen. Kungsörnsgruppens huvudsakliga syfte är

att samordna kungsörnsinventering och rapportering, samt att utföra kvalitetssäkring av häckning och föryngring. Resultaten rapporteras till länsstyrelsen och Viltskadecenter.

Björnspillningsinventeringen 2012 genomfördes av länsstyrelsen i samarbete med Jägareförbundet. DNA-analyserna utfördes av det norska forskningsinstitutet Bioforsk. Skandinaviska björnprojektet ansvarade för utvärdering och sammanställning av resultatet.

DNA-analys, vanligtvis av spillning, urin och löpblod, utförs av Grimsö forskningsstation vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Märkning av vargar med GPS-halsband utförs vanligtvis av Naturvårdsverket eller Skandinaviska vargprojektet (Skandulv).

Information om döda rovdjur utgör ett komplement till inventeringsresultaten. För undersökning av döda rovdjur ansvarar Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Naturhistoriska Riksmuseet.

Viltskadecenter, SLU, har ansvaret för nationell kvalitetssäkring, utvärdering och sammanställning av länsstyrelsernas rovdjursinventeringar. Årliga nationella sammanställningar finns att beställa från Viltskadecenter eller hämtas från deras hemsida.

Inventeringsmetodik

Här beskrivs kortfattat hur rovdjursinventeringarna går till. Mer utförlig information finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn, samt i instruktioner och faktablad inom Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige. Dokumenten finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Inventering av lodjur och varg

Lodjur och varg inventeras främst genom spårning på snö. Som huvudsaklig inventeringsmetodik används i Gävleborg snoking och mindre områdesinventeringar. Vid båda metoderna söker länsstyrelsens fältpersonal efter spår eller spårtecken i terrängen.

Vid snoking sker sökandet aktivt i kända områden, delvis utifrån allmänhetens inrapportering av observationer och i enlighet med rekommendationer för täckningsgrad i inventeringen. Vid områdesinventeringar genomförs ett mer samordnat sökande över större områden.

Inventeringslinjer över ett helt inventeringsområde avspåras vid ett givet tillfälle på nysnö under samma dag. Vid rullande områdesinventering söks spårloppor av djur inom ett större område genom att arbetsinsatsen flyttas över området i en riktning under en tidsperiod av ett antal dagar. Den stora skillnaden mellan områdesinventering och snoking är att områdesinventeringen ger en ögonblicksbild över förekomsten av familjegrupper och deras geografiska fördelning under ett par dagar, medan snoking ger förekomst och geografisk fördelning över en längre tid.

Länsstyrelsen Gävleborg prioriterar i första hand att inventera marker där det finns kända vargrevir sedan tidigare, samt områden där det finns indikationer på varg- och lodjursförekomst.

Utifrån spår, spillning, urinmarkeringar med flera spårtecken, liksom syn- och hörobservationer, bedömer länsstyrelsens fältpersonal vilken art som har lämnat spår, om det är vuxna individer och/eller ungar, samt om möjligt också antalet djur och vilket kön djuret/djuren har.

Rovdjursförekomst kan också dokumenteras genom DNA-analyser av spillning, urin och löpblod. I Kukumäki-reviret kompletteras inventeringen med information från GPS-halsband som vargarna försetts med av Skandinaviska vargprojektet (Skandulv).

Det händer att allmänheten observerar ett visst antal vargar i ett revir och att länsstyrelsen sedan inte lyckas kvalitetssäkra spår från samtliga individer. Det beror vanligtvis på att ungvargar vandrat ut från sitt födelserevir eller att flocken har delat upp sig i nya grupperingar.

Målsättning för lodjursinventeringen 2013/2014 var att fastställa antal familjegrupper våren 2013. Inventeringssäsongen för familjegrupper av lodjur sträcker sig från första spårsnön till sista februari. Information om föryngringar kan dock samlas under hela reproduktionscykeln.

Målsättning för varginventeringen 2013/2014 var att fastställa:

- antalet revir, det vill säga familjegrupper, revirmarkerande par och ensamma stationära vargar (om möjligt också antalet individer i familjegruppen)
- hur många revir som haft föryngringar våren 2013 (om möjligt också antalet valpar)
- antal revirmarkerande par
- övriga stationära individer

Huvudsaklig inventeringsperiod för stationär förekomst av varg är första oktober till sista februari, men vanligtvis genomförs inventeringar så länge det finns spårsnö.

Inventering av björn

Eftersom björnar sover på vintern kan de inte inventeras genom spårning på snö. I stället används spillningsinventering, en metod som ger en uppskattning av björnstammens storlek. Spillning samlas in och skickas för DNA-analys, som visar hur många björnindivider spillningen kommer från. Utifrån resultatet gör forskare i Skandinaviska björnprojektet en uppskattning av det totala antalet individer.

Inventering av järv

Ingen järvinventering har gjorts på flera år i länet. Däremot dokumenteras järvspår kontinuerligt av länsstyrelsen under lodjurs- och varginventeringarna.

Inventering av kungsörn

Kungsörnsstammens storlek beräknas genom att Kungsörnsgruppen besöker kända boplatser under häckningstiden. Nya boplatser upptäcks genom observation av örnarnas beteende. Riktade fältinsatser för att fastställa antalet häckande par koncentreras till perioden 1 juni-15 september.

Dokumentation

Data över kvalitetssäkrade observationer av lodjur, varg och järv sammanställs löpande av länsstyrelsens fältpersonal under inventeringsperioden och registreras i den nationella databasen Rovbase. Resultat från kungsörnsinventeringen rapporteras av Kungsörnsgruppen till länsstyrelsen och Viltskadecenter.

Uppskattning av antalet individer

Resultatet från inventeringarna kan användas för att uppskatta vinterpopulationernas storlek. Det totala antalet individer skattas genom att antalet bekräftade föryngringar multipliceras med en

omräkningsfaktor som är specifik för varje art och ibland skiljer sig mellan län. Naturvårdsverket rekommenderar för närvarande följande omräkningsfaktorer för Gävleborg:

Björn: 10

Järv: 6,5

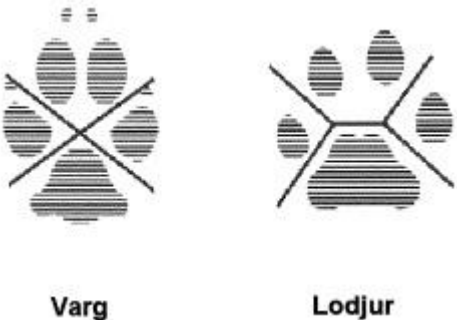
Lodjur: 5,5 (observera att omräkningsfaktor 6,5 användes föregående år)

Varg: 10

Vinterpopulationen av kungsörn är svår att uppskatta eftersom ett okänt antal kungsörnar då passerar och besöker länet tillfälligt. En uppskattning av antalet fasta kungsörnar sommartid kan göras genom att antalet revir multipliceras med 2,2.

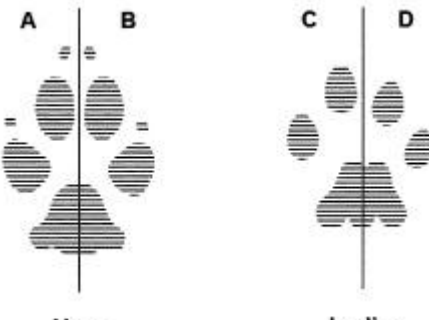
Inventeringsförhållanden vintern 2013/2014

Spårsäsongen blev kort på grund av dåliga snöförhållanden i länet. Länsstyrelsen bedömer ändå att inventeringen av stationära vargar och familjegrupper av lodjur kunde genomföras på ett effektivt sätt, mycket tack vare allmänhetens rapporter om rovdjursobservationer. I Gävleborg är allmänhetens medverkan av stor betydelse, inte minst år som detta med en kort inventeringsäsong på grund av snöbrist.

Varg **Lodjur**

Bild 1

A **B** **C** **D**

Varg **Lodjur**

Bild 2

Spår efter varg, lodjur, hund och räv förväxlas ofta med varandra. I spårstämplingar från hunddjur bildas ofta (men inte alltid) ett "kryss" av mellanrummen mellan tådynor och mellanfotsdyna. (Bild 1)

Hundjurens tassar kännetecknas också av en symmetrisk uppbyggnad, till skillnad från andra djur (klövdjuren undantagna). Om spårstämplingen halveras på längden ser de båda halvorna lika ut. (Bild 2)

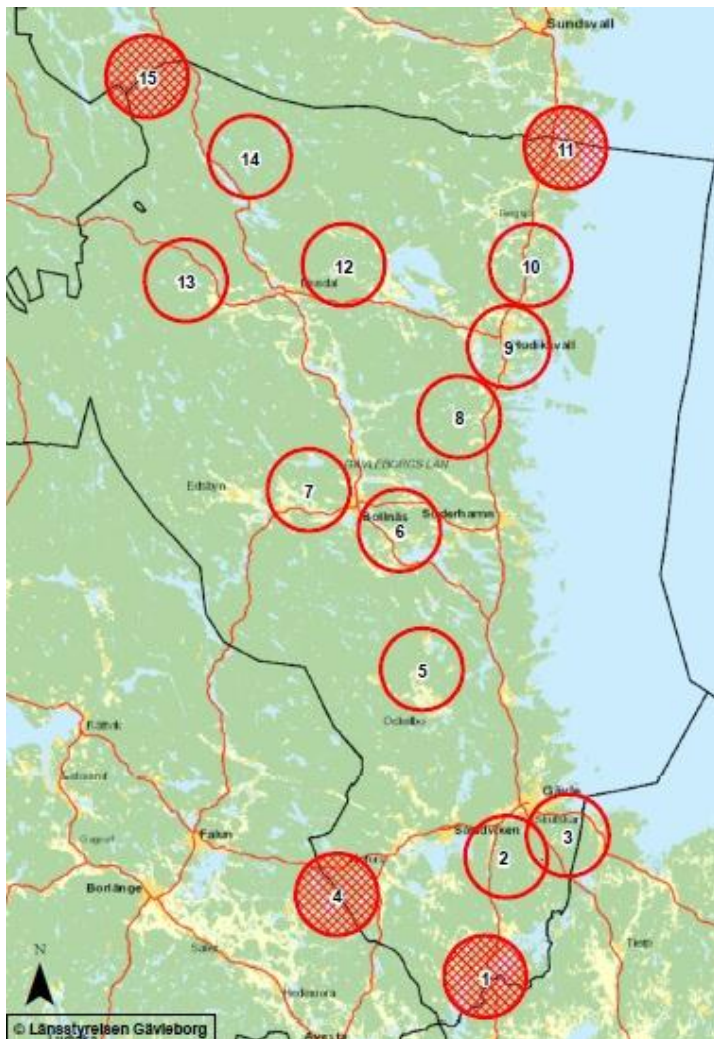
Spårstämplingar av varg och hund är i det närmaste identiska och det finns inget säkert sätt att skilja dem åt. Ofta krävs längre spårningar där djurets beteende och spårtecken studeras.

Bilderna är hämtade från boken "Spår och spårning av stora rovdjur" av Viltskadecenter/Åke Aronson.

Resultat från lodjursinventeringen

Familjegrunder

Totalt kvalitetssäkrades 15 familjegrunder i Gävleborgs län vintern 2013/2014. Fyra av dessa delades med andra län (två med Västernorrlands län, en med Dalarnas län och en med Uppsala län). Antalet lodjur i länet kan därmed uppskattas till cirka 83 (omräkningsfaktor 5,5 har använts, se stycket *Uppskattning av antalet individer*).

Resultat från inventeringen av lodjur vintern 2013/2014. Varje cirkel är två mil i diameter och representerar en familjegrupp. De rödrutiga ringarna visar de fyra familjegrunder som delas med angränsande län.

Antalet familjegrunder i länet är fastställt av Viltskadecenter, som granskar länsstyrelsernas inventeringsresultat med syfte att samordna länen och få en enhetlig dokumentation mellan länen. Resultat före granskning var 18 familjegrunder i Gävleborg (se karta i bilaga 2). På grund av gällande föreskrifter och instruktioner samt bristande bytestätshetskarta för länet föll tre familjegrunder bort vid granskningen. Länsstyrelsen har nu tagit fram en ny bytestätshetskarta med förhoppningen att den kan utgöra underlag vid kommande granskningar.

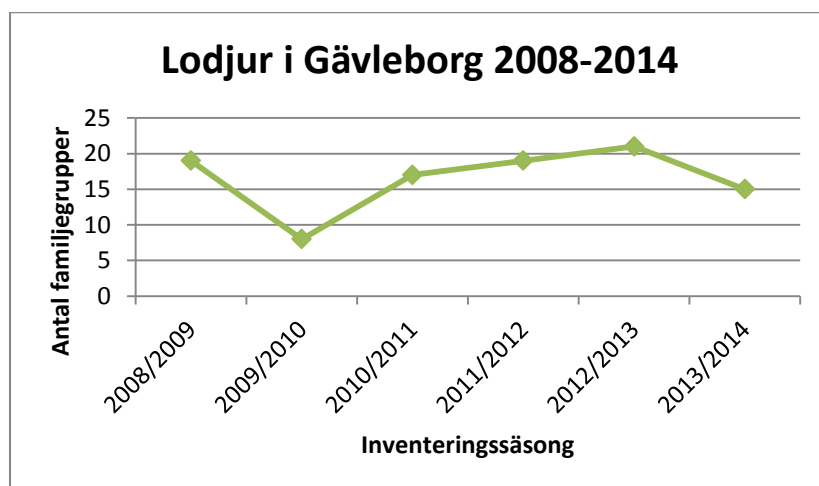
Känd dödlighet 2013

6 lodjur fälldes vid licensjakt i Gävleborg 2013. I tabellen nedan redovisa uppgifter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) om lodjur som fälldes vid skyddsjakt eller avlivning eller påträffades döda av annan orsak i länet 2013.

<u>Tidpunkt</u>	<u>Kommun</u>	<u>Kön</u>	<u>Dödsorsak</u>
2013-01-16	Ockelbo	Hona	Skjuten (skabb)
Uppgift saknas. Ankom till SVA i januari.	Gävle	Hane	Trafikdödad (tågdödad)
2013-02-04	Sandviken	Hane	Trafikdödad
2013-02-05	Ockelbo	Hona	Skjuten (skabb)
Uppgift saknas. Ankom till SVA i maj.	Sandviken	Hona	Utmärgling (skabb)
Uppgift saknas. Ankom till SVA i maj.	Uppgift saknas	Hona	Utmärgling (skabb)
2013-04-24	Bollnäs	Hona	Skjuten (skabb)
2013-01-05	Hudiksvall	Hane	Trafikdödad
Uppgift saknas. Ankom till SVA i maj.	Ljusdal	Hona	Utmärgling (skabb)
2013-05-17	Gävle	Hane	Trafikdödad
2013-04-02	Hudiksvall	Hane	Skjuten (skabb)
2013-09-27	Gävle	Hane	Skjuten (skyddsjakt)
2013-09-27	Gävle	Hona	Skjuten (skyddsjakt)

Lodjursstammens utveckling

Diagrammet visar lodjursstammens utveckling i Gävleborg, baserat på resultaten från de senaste sex inventeringssäsongerna.

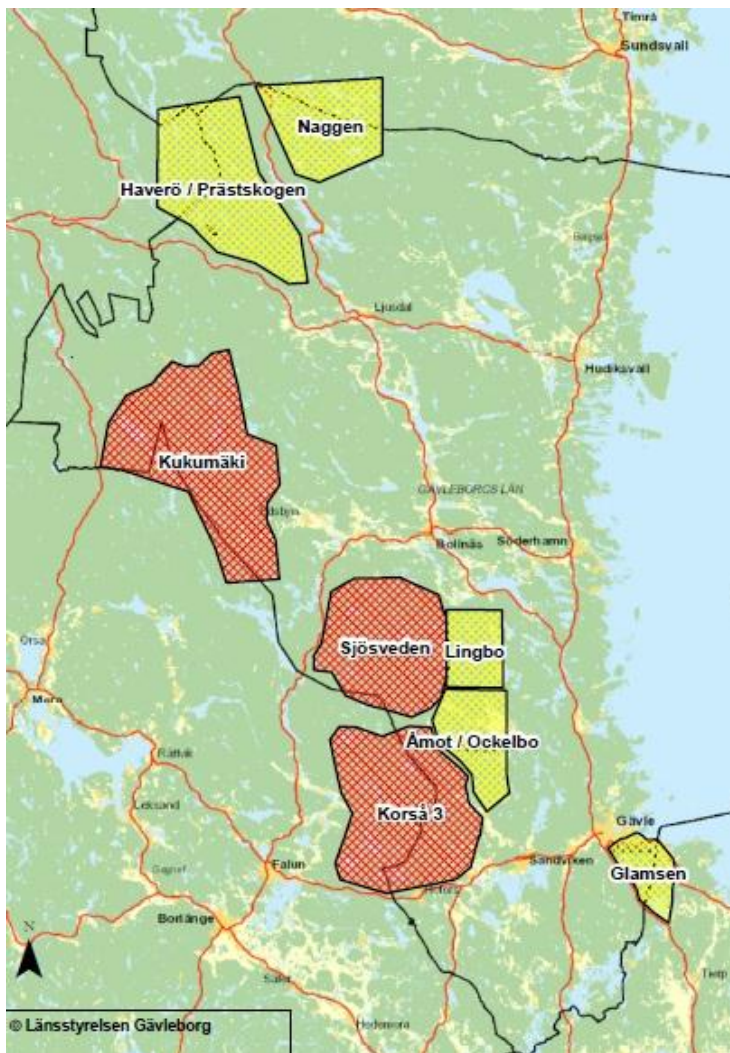

Resultat från varginventeringen

Revir

Gävleborg berördes av åtta vargrevir vintern 2013/2014. Ett revir utgörs av en familjegrupp, ett revirmarkerande par eller en ensam varg, se tabell. I tre revir har föryngring 2013 bekräftats. Utifrån resultatet uppskattar länsstyrelsen länets vargpopulation vintern 2013/2014 till cirka 30 vargar.

Revir	Status vinter 2013/2014	Föryngring 2013	Delas med andra län
Kukumäki	Familjegrupp	Ja	Dalarna
Sjösveden	Familjegrupp	Ja	-
Korså	Familjegrupp	Ja	Dalarna
Prästkogen/Haverö	Revirmarkerande par	-	Jämtland, Västernorrland
Åmot-Ockelbo	Revirmarkerande par	-	-
Lingbo	Revirmarkerande par	-	-
Naggen	Övrig stationär varg	-	Västernorrland
Glamsen	Övrig stationär varg	-	Uppsala

Resultatet från inventeringen av varg vintern 2013/2014. Revir med föryngring 2013 är rödmarkerade.

Prästskogen/Haverö-reviret

Status vinter 2013/2014: Revirmarkerande par.

Kommentar: Reviret delas med Jämtland och Västernorrland. Det ligger i det område där före detta Haverö-reviret var beläget. Inga valpar föddes i reviret 2013. Haverö-hanen fälldes vid skydds jakt i januari 2014 och obduktion visade att han varit steril. Sedan i februari 2014 går tiken nu tillsammans med en ny hane, den så kallade Galven-hanen. Han fick valpar våren 2013 med en tik i före detta Prästskogenreviret, men tiken fälldes vid skydds jakt i oktober 2013 i samband med ett angrepp på får.

Galven-hanen är invandrad till Sverige från Finland-Ryssland. Han upptäcktes första gången i Norrbotten 2006. Två år senare fick han valpar i Galvenreviret i Hälsingland. Samma vår fick en annan invandrad hanvarg valpar i Kynna-reviret i Norge. Galven-hannen och Kynna-hannen ansågs vara genetiskt mycket viktiga för den skandinaviska vargstammen, som före 2008 haft sitt ursprung i endast tre vargar och som därför hade en dålig genetisk status. Sedan 2008 har inaveln bland Skandinaviens valpkullar minskat, främst beroende på att Galven- och Kynna-hanarna samt deras avkommor har förökat sig. Valparna kallas F1:or, vilket innebär att de är första generationens avkomma till en invandrad varg och anses därmed vara genetiskt viktiga.

Galven-hanen bedöms nu vara omkring tio år gammal och går tillsammans med sin fjärde tik i Gävleborg. Han har haft minst tre valpkullar.

Naggen-reviret

Status vinter 2013/2014: Övrig stationär varg.

Kommentar: En revirmarkerande hane har spårats i Gävleborg och Västernorrland. DNA-analys av spillning visar att det är samma hane som gick i området också föregående vinter. Han härstammar från värmländska Trång-reviret.

Kukumäki-reviret

Status vinter 2013/2014: Familjegrupp bestående av minst 3 individer. Föryngring våren 2013 konstaterad.

Kommentar: Tre valpar konstaterades våren 2013. En valp trafikdödades i september 2013. I februari 2014 sövde Skandinaviska vargprojektet revirets alfapar och en fjolårsvalp. Paret märktes med gps-sändare. De tre vargarna var angripna av skabb och behandlades mot detta efter beslut av ansvarig veterinär.

Sjösveden-reviret

Status vinter 2013/2014: Familjegrupp bestående av minst 8 individer. Föryngring våren 2013 konstaterad.

Kommentar: Här har länsstyrelsens gjorts flera spårningar av 5-8 djur. Observationer av 13 vargar har rapporterats in till länsstyrelsen.

Korså-reviret

Status vinter 2013/2014: Familjegrupp bestående av minst 6 individer. Föryngring våren 2013 konstaterad.

Kommentar: Reviret delas med Dalarna. Alfatiken och en valp fälldes vid skydds jakt i samband med ett angrepp på en jakthund i Dalarna i oktober 2013. Det finns indikationer på att hanen nu har bildat par med en tik som är född i reviret.

Åmot/Ockelbo-reviret

Status vinter 2013/2014: Revirmarkerande par.

Kommentar: Åmot/Ockelbo-reviret är en ny etablering. Här går en tik från Korså-reviret tillsammans med en hane som härstammar från Slättås-reviret i Norge.

Lingbo-reviret

Status vinter 2013/2014: Revirmarkerande par.

Kommentar: Detta är ett nyetablerat revir, bestående av en hane från Djurskogs-reviret (i Värmland/Norge) samt en tik vars ursprung ännu inte har kunnat säkerställas, men det finns indikationer på att hon härstammar från Sjösveden-reviret.

Glamsen-reviret

Status vinter 2013/2014: Övrig stationär varg.

Kommentar: Reviret är nytt och delas med Uppsala län. I området revirmarkerar en ensam vargtik som härstammar från Riala-reviret i Stockholm län.

Övrig vargförekomst

Det inträffar regelbundet att vargar vandrar genom länet och vissa stannar i ett område under en kortare period innan de vandrar vidare. Länsstyrelsen får kännedom om några av dem men sannolikt passerar många vargar länet utan att bli observerade. Länsstyrelsen bedömer att antalet vargar på vandring genom länet har ökat de senaste åren. Vargobservationer görs numera i hela Gävleborgs län.

Känd dödlighet 2013

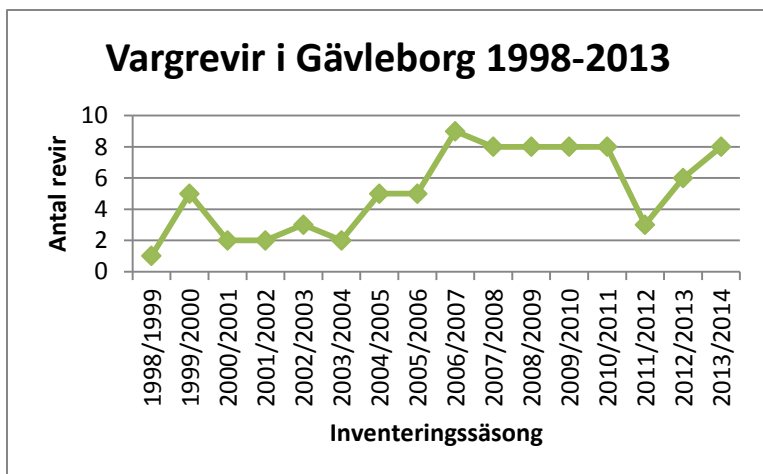
I tabellen nedan redovisas uppgifter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) om vargar som fälldes genom skydds jakt eller avlivning eller påträffades döda av annan orsak i länet 2013. Ingen licensjakt på varg genomfördes i Gävleborg 2013.

<u>Tidpunkt</u>	<u>Kommun</u>	<u>Kön</u>	<u>Dödsorsak</u>
2013-09-16	Ovanåker	Hane	Trafikdödad
2013-09-29	Ljusdal	Hona	Skjuten (skydds jakt)

Vargstammens utveckling

Sedan föregående inventeringssäsong har revirmarkerande vargar etablerat sig i reviren Naggen, Lingbo, Åmot/Ockelbo och Glamsen. Prästskogenreviret har upphört. Haveröreviret har bytt namn till Prästskogen/Haverö och består av en ny parbildning. Länsstyrelsen bedömer att antalet stationära vargar kan förväntas fortsätta öka kommande år.

Diagrammet på nästa sida visar vargstammens utveckling i Gävleborg, baserat på resultat från de senaste 13 inventeringssäsongerna.

Resultat från kungsörnsinventeringen

Revir och lyckade häckningar

År 2013 konstaterades 5 lyckade häckningar i Gävleborg. Totalt konstaterades 21 revir, varav 18 med kända bon och 3 utan kända bon. Kungsörnsgruppen bedömer att länet också har några revir som inte kvalitetssäkrats. Mot bakgrund av detta uppskattas storleken på länets fasta population av kungsörn 2013 till 50-60 individer.”

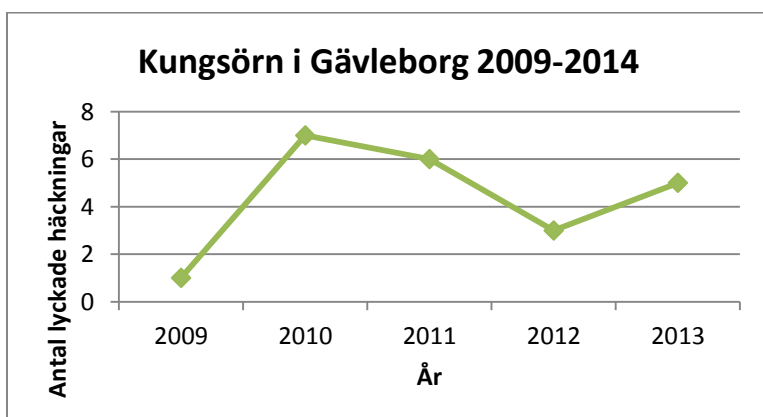
Känd dödlighet 2013

I tabellen nedan redovisas uppgifter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) om kungsörnar som påträffades döda i länet 2013.

<u>Ankom till SVA</u>	<u>Kön</u>	<u>Dödsorsak</u>
2013-02-04	Hane	Troligen trafikdödad
2013-02-04	Hane	Troligen trafikdödad

Kungsörnspopulationens utveckling

Diagrammet visar kungsörnspopulationens utveckling i Gävleborg. Mer statistik finns på Kungsörnsgruppens hemsida: <http://s-norell.se/k-orn/Resultat.htm>

Bedömning av björnpopulationen

Uppskattning av antal björnar

Ingen inventering av björn har genomförts denna säsong. Länsstyrelsen bedömer att björnstammens storlek och spridning i länet sannolikt överensstämmer med resultatet från 2012 års spillningsinventering. Skandinaviska björnprojektet uppskattade då att björnstammen i Gävleborgs län uppgick till 381 individer, med ett 95-procentigt konfidensintervall på 295-591 björnar (vilket innebär att björnstammen med 95 procents sannolikhet uppgår till 295-591 individer). Inventeringen visade också att björnarna finns i hela Gävleborgs län med kärnområden i Ljusdals, Ovanåkers, Bollnäs och Ockelbo kommuner, och att björnstammen är glesare i kustkommunerna och i de södra länsdelarna.

Känd dödlighet 2013

38 björnar fölls vid licensjakt i Gävleborg 2013. I tabellen nedan redovisas uppgifter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) om björnar som fölls genom skyddsjakt eller avlivning eller påträffades döda av annan orsak i länet 2013.

<u>Tidpunkt</u>	<u>Kommun</u>	<u>Kön</u>	<u>Dödsorsak</u>
2013-04-06	Söderhamn	Hane	Trafikdödad (tågdödad)
2013-06-13	Bollnäs	Hane	Trafikdödad (tågdödad)
2013-06-13	Bollnäs	Hane	Trafikdödad (tågdödad)
2013-07-02	Ljusdal	Hona	Ej fastställd
2013-08-21	Ljusdal	Hane	Trafikdödad
2013-10-19	Ljusdal	Hona	Skjuten (avlivad)
2013-10-19	Ljusdal	Hona	Skjuten (avlivad)
2013-10-26	Ovanåker	Hane	Skjuten (avlivad)

Björnstammens utveckling

Den förra inventeringen gjordes 2001 och visade att länets björnstam bestod av cirka 260 björnar. År 2008 beräknade Skandinaviska björnprojektet att Gävleborg hade 528 björnar, med ett 95-procentigt konfidensintervall på 324-733 björnar. Uppskattningen gjordes utifrån inventeringsresultatet från 2001 i kombination med björnobservationer gjorda av älgjägare. Jämfört med den beräknade populationen 2008 är skattningen år 2012 lägre än förväntat, enligt Skandinaviska björnprojektet. Det kan bero på att ökningen sedan 2001 inte varit så hög som björnobsen har visat. Resultaten är dock osäkra på grund av att den geografiska täckningen inte har varit fullständig för vare sig björnobsen eller spillningsinventeringen 2012.

Bedömning av järvpopulationen

Dokumenterade observationer

Ingen riktad järvinventering har genomförts på flera år i länet och därför finns ingen aktuell uppskattning av antalet järvar. Under ordinarie inventering av lo och varg vintern 2013/2014 dokumenterades dock även observationer av järv och järvspår, framför allt i länets nordliga och nordvästra delar.

Känd dödlighet 2013

Länsstyrelsen har inga uppgifter om järvar som påträffats döda i länet 2013.

Järvstammens utveckling

Avsaknaden av dokumentation försvårar bedömningen av järvstammens utveckling i länet. Länsstyrelsens bedömning är dock att järven de senaste åren har ökat något i länets nordliga och nordvästra delar och det finns indikationer på att stammen fortsätter att sprida sig söderut i länet.

Järven har funnits i länet sedan 1990-talet, då järvförekomst dokumenterades i två områden i Gävleborgs och Västernorrlands skogsland. I och med den etableringen myntades begreppet skogsjärvar, enligt SLU:s rapport "Järv i skogslandet". Vintern 1999 registrerades den första järvföryngringen i norra Gävleborg. En årlig föryngring registrerades sedan åren 2000, 2002 respektive 2006. År 2001-2005 studerades järvarna med hjälp av DNA-analyser från insamlad spillning. Under studieperioden identifierades totalt 17 olika individer i området. År 2005 identifierades 10 individer. Senare inventeringsresultat saknas.

Bilaga 1: Ordlista

Här förklaras inventeringstermer som används i rapporten.

Familjegrupp: För lodjur och varg används familjegrupp synonymt med föryngring. För lodjur innebär familjegrupp en hona med unge/ungar. För varg utgörs en familjegrupp av minst tre vargar i sällskap, varav minst en revirmarkerar regelbundet.

Föryngring: Björn, varg, järv eller lodjur som har fött unge/ungar eller kungsörn som har lagt ägg i bo. För kungsörn används termen synonymt med häckning.

Grupperad: Flera observationer bedöms tillhöra samma föryngring/familjegrupp eller annan rovdjursförekomst.

Hemområde: Ett område där ett djur eller en socialt sammanhållen grupp av djur rör sig och vanligtvis inte lämnar. Björnar och lodjur lever i hemområden.

Häckning: Fåglars reproduktionsperiod, från parningslek och parning till dess att ungarna kan lämna boet. För kungsörn används termen synonymt med föryngring.

Inventering: Rovdjurens föryngringar och annan förekomst fastställs i tid och rum.

Inventeringsperiod: Den tid som är lämpligast för inventering med hänsyn till arternas reproduktion, inventeringens effektivitet och kostnad.

Kriterier: Kännetecknen som används för att i fält fastställa rovdjursförekomst.

Kvalitetssäkring: Kontroll av observationer eller föryngringar. Kontrollen utförs av person som förordnats som kvalitetssäkrare av länsstyrelsen.

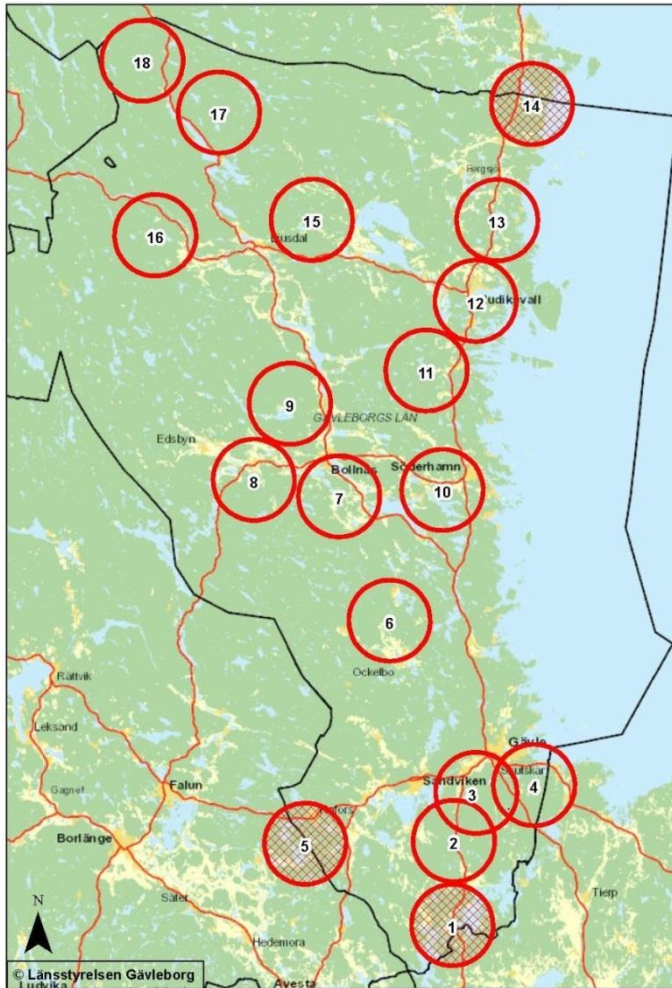
Reproduktionscykel: En tolv månaders period med början den månad då ungar normalt föds eller ägg läggs.

Revir: Ett område som ett eller flera djur försvarar mot andra djur. Kungsörn, järv och varg hävdar revir.

Revirmarkerande varg: Varg som hävdar revir.

Stationär varg: Varg som ingår i ett revir.

Bilaga 2: Familjegrunder av lodjur – resultat före granskning

Länsstyrelsens resultat från inventeringen av lodjur vintern 2013/2014 var 18 familjegrunder. Varje cirkel är 2 mil i diameter och representerar en familjegrupp. De rödrotiga ringarna visar de familjegrunder som delas med angränsande län.

Vid Viltskadecenters granskning av resultatet föll dock tre familjegrunder bort, på grund av gällande föreskrifter och instruktioner samt bristande bytestäthetskarta. Slutresultatet är därför fastställt till 15 familjegrunder.

Länsstyrelsens rapporter 2014

- 2014:1 Kustfiskövervakning i Bottniska viken, 2013 - Långvindsfjärden 2002-2013
- 2014:2 Förvaltningsplan för vildsvin i Gävleborgs län
- 2014:3 Övergripande riktlinjer för älgförvaltning inom Gävleborgs läns inrättade älgförvaltningsområden
- 2014:4 Sammanfattande redogörelse för Gävleborg (Anna Hedman)
- 2014:5 Till dig som är tonårsförälder – om cannabis
- 2014:6 Hitta ut - Natur- och kulturutflykter i Gästrikland och Hälsingland
- 2014:7 Kustnära förorenade områden som kan utgöra källor till dioxin i Bottenhavet
- 2014:8 Omvärldsanalys av miljökrav i offentlig upphandling
- 2014:9 Analys av bostadsmarknaden 2014
- 2014:10 Inventering av stora rovdjur i Gävleborgs län 2013/2014

Länsstyrelsen Gävleborg

Författare: Hans Nordin och Sofia Ageheim

Kartor: Göran Vesslén

Omslag: Illustration av Jonas Lundin

Version 1, publiceringsdatum 2014-06-11

Rapportnr: 2014:10

ISSN: 0284-5954

Länsstyrelsen
Gävleborg

Besöksadress: Borgmästarplan, 801 70 Gävle **Telefon:** 010-225 10 00

Webbadress: www.lansstyrelsen.se/gavleborg